

OHJEET KOTITALOUSOPETUKSESTA (TALOUSKOULU)

OPETUSHALLITUS
2000

© Opetushallitus

ISBN 952-13-1036-7 (nid.)

ISBN 952-13-2390-6 (pdf)

ISSN 1237-6590

Moniste 22/2000

Editat Oy, Helsinki 2000

SISÄLTÖ

1 KOULUTUKSEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

1.1 Koulutuksen tarkoitus

1.2 Kotitalousopetuksen (talouskoulu) tavoitteet

1.3 Yhteiset painotukset ja kaikille aloille yhteinen ydinsaaminen

2 KOTITALOUSOPETUKSEN (TALOUSKOULU) OPINTOJEN LAAJUUS JA MUODOSTUMINEN

2.1 Kotitalousopetuksen (talouskoulu) opintojen laajuus

2.2 Opintojen muodostuminen

3 OPINTOJEN TAVOITTEET, KESKEISET SISÄLLÖT JA ARVIOINTI

3.1 Pakolliset opinnot

3.1.1 Ruoanvalmistus ja leipominen

3.1.2 Kodin ja tekstiilien hoito ja sisustaminen

3.1.3 Käsityöt

3.1.4 Yhteiskunnassa ja kuluttajana toimiminen

3.2 Valinnaiset opinnot

3.3 Vapaasti valittavat opinnot

3.4 Opinto-ohjauksen tavoitteet

4 OPISKELIJAN ARVIOINTI

4.1 Arvioinnin tehtävät ja toteuttaminen

4.2 Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit

4.3 Arvosana-asteikko ja arvosanojen muuntaminen

4.4 Todistukset

4.5 Arviointi erityisopetuksessa

4.6 Maahanmuuttajien arviointi

5 MUUT OHJEET

5.1 Opinto-ohjauksen järjestäminen

5.2 Erityisopetuksen toteuttaminen

5.3 Maahanmuuttajien ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opintojen järjestäminen

6 OPETUSSUUNNITELMA

LIITEOSA

KOTITALOUSOPETUSTA (TALOUSKOULU) KOSKEVIEN OHJEIDEN LAADINNAN LÄHTÖKOHDAT

1. Perusteiden laadintaa ohjanneet periaatteet

2. Kotitalousopetuksen (talouskoulu) kuvaus ja arvoperusta

3. Henkilökohtaisen opetussuunnitelman laadinta

1 KOULUTUKSEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

1.1 KOULUTUKSEN TARKOITUS

Laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/98 3§) on säädetty muuna kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävästä kotitalousopetuksesta (talouskoulu).

Kotitalousopetuksen (talouskoulu) tehtävänä on antaa opiskelijalle valmiuksia omassa elämässään selviytymiseen yksilönä, perheen ja yhteiskunnan jäsenenä sekä kuluttajana. Lisäksi koulutuksen tulee kannustaa opiskelijaa harrastuksiin ja persoonallisuuden kehittämiseen sekä tukea uran ja ammatin valintaa tarjoamalla hänelle vapaasti valittavia opintoja ja opinto-ohjausta. Koulutuksessa tulee luoda avoin ja myönteinen oppimisympäristö, jossa elämäntaidot vahvistuvat ja opiskelijasta kehittyy vastuuntuntoinen ja velvollisuuksistaan huolehtiva kansalainen.

Opetuksessa tulee kiinnittää huomiota oppimisvalmiuksiltaan ja -tavoitteiltaan erilaisiin opiskelijoihin sekä tarvittaessa kehittää tukitoimia yhteistyössä kotien ja koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa. Opiskelijan myönteistä yksilöllistä kehitystä ja tervettä itsetuntoa tulee tukea.

Koulutuksen tulee edistää demokratiaa, miesten ja naisten tasa-arvoa kaikilla yhteiskunnan aloilla ja yleistä tasa-arvoa kotona ja yhteiskunnassa.

1.2 KOTITALOUSOPETUKSEN (TALOUSKOULU) TAVOITTEET

Kotitalousopetuksen (talouskoulu) yleistavoitteina ovat monipuoliset valmiudet oman kotitalouden hoitamiseen. Opiskelija harjaantuu suunnittelemaan ja tekemään kotitaloustöitä tarkoituksenmukaisesti, taloudellisesti, turvallisesti ja luovasti. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija kehittyy yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi ja pystyy suunnittelemaan omaa uran ja ammatin valintaansa.

Kotitalousopetuksen (talouskoulu) suorittaneella on käsitys kotitalouden tehtävistä yksilön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Hän osaa toimia yhteiskunnan jäsenenä ja tuntee omaa perhettään koskevia säädöksiä ja sosiaaliturvaa. Hän tuntee kansantalouden ja kotitalouksien taloudellista toimintaa sekä tutustuu erilaisten kotitalouksien kulutustottumuksiin. Hän osaa toimia harkitsevana kuluttajana kansainvälistyvillä markkinoilla ja ymmärtää omien valintojensa vaikutuksen omaan elämäänsä ja elinympäristöönsä.

Kotitalousopetuksen (talouskoulu) suorittaneella on käsitys kotitalouksien tarpeista ja voimavaroista eri elämänvaiheissa. Hän osaa suunnitella kotitalouden toimintaa sekä tehdä suunnitelmallisesti kotitaloustöitä ja hankintoja. Hän ymmärtää ravitsemuksen, asuinympäristön, ihmissuhteiden ja fyysisen terveyden yhteyden yksilön ja kotitalouden hyvinvointiin. Hän osaa suunnitella asunnosta esteettisen, viihtyisän ja turvallisen kodin. Hän tuntee myös kotitalouteen liittyvät ympäristöasiat.

Kotitalousopetuksen (talouskoulu) suorittanut on perehtynyt sairautta ehkäiseviin ja terveyden ylläpitämistä edistäviin elämäntapoihin. Hän osaa huolehtia omasta ja lähimmäistensä hyvinvoinnista. Hän osaa ottaa käyttäytymisessään huomioon toiset ihmiset sekä tuntee tavallisimmat käyttäytymissäännöt. Hän on tutustunut suomalaiseen kulttuuriin ja muihin kulttuureihin voidakseen kunnioittaa ja suvaita erilaisia ihmisiä ja heidän tapojaan. Kotitalousopetuksen (talouskoulu) suorittanut osaa

hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja asiantuntijoilta sekä käyttää hyödykseen teknologian antamia mahdollisuuksia.

1.3 YHTEISET PAINOTUKSET JA KAIKILLE ALOILLE YDINOSAAMINEN

Ammatillisen peruskoulutuksen yhteiset painotukset ja kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen ovat soveltuvin osin myös kotitalousopetuksen (talouskoulu) tavoitteita. Edellä mainittujen kotitalousopetuksen (talouskoulu) tavoitteiden lisäksi koulutuksen tulee tuottaa kestävä kehityksen edistämiseen, kuluttajaosaamiseen, teknologian ja tietotekniikan hyödyntämiseen, työsuojelusta ja terveydestä huolehtimiseen, kansainvälisyyteen, yrittäjyyteen sekä laadukkaaseen ja asiakaslähtöiseen toimintaan valmiuksia, jotka lisäävät tarvittavia kansalaisvalmiuksia ja joiden avulla opiskelijat pystyvät seuraamaan yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia sekä toimimaan muuttuvissa oloissa.

Kestävän kehityksen edistämisen tavoitteena on, että opiskelija tuntee kestävä kehityksen tavoitteita ja motivoituu toimimaan niiden suuntaisesti. Hän toimii ympäristömyönteisesti ja tuntee erityisesti kotitaloustuotteiden kierrätystä, uudelleenkäyttöä ja ympäristöä säästävää käsittelyä.

Kuluttajaosaamisen tavoitteena on, että opiskelija osaa ottaa hankinnoissaan huomioon kuluttajan oikeudet, velvoitteet ja vastuun sekä osaa toimia kansalaisena niiden mukaisesti. Opiskelija osaa toimia kuluttajana suomalaista elinkeinoelämää edistävästi.

Teknologian ja tietotekniikan hyödyntämisen tavoitteena on, että opiskelijalla on tietoyhteiskunnassa tarvittavia perusvalmiuksia sekä edellytyksiä tieto- ja viestintätekniikan sekä teknologian monipuoliselle hyödyntämiselle omassa elämässään.

Työsuojelusta ja terveydestä huolehtimisen tavoitteena on, että opiskelija arvostaa turvallista, terveellistä ja viihtyisää ympäristöä. Hän osaa tunnistaa kodin vaaratilanteita ja terveyshaittoja sekä suojautua niiltä ja torjua niitä. Hän osaa suunnitella kotiinsa ergonomisesti terveellisen työympäristön. Hän osaa pitää huolta omasta terveydestään ja ylläpitää työ- ja toimintakykyään.

Kansainvälisyyteen kasvun tavoitteena on, että opiskelija tulee tarvittaessa toimeen vieraassa tai monikulttuurisessa ympäristössä voidakseen koulutuksen jälkeen työskennellä esimerkiksi au pairina toisessa maassa.

Yrittäjyyden kehittymisen tavoitteena on, että opiskelijasta kehittyy oma-aloitteinen, tunnollinen, rohkea, kekseliäs ja osaamistaan arvostava. *Laadukkaaseen ja asiakaslähtöiseen toimintaan* kehittymisen tavoitteena on, että opiskelija osaa ottaa huomioon yksilölliset tarpeet erilaisissa tilanteissa.

Koulutuksen tavoitteena tulee lisäksi olla, että opiskelijalle kehittyy seuraavia ammatillisessa peruskouluksessa tarvittavia valmiuksia: oppimistaidot, ongelmanratkaisutaidot, vuorovaikutus- ja viestintätaidot, yhteistyötaidot sekä eettiset ja esteettiset taidot.

Oppimistaitojen kehittymiseksi koulutuksen tulee tuottaa opiskelijalle valmiuksia elinikäiseen oppimiseen ja halun itsensä kehittämiseen. Opiskelija hankkii valmiuksia arvioida omaa oppimistaan ja osaamistaan sekä suunnitella opiskeluaan. Hänelle kehittyy valmiuksia hankkia, jäsentää ja arvioida tietoa sekä soveltaa aiemmin opittua muuttuvissa tilanteissa. *Ongelmanratkaisutaitojen* kehittymiseksi koulutuksen tulee tuottaa opiskelijalle valmiuksia toimia ongelmallisissa tilanteissa jous-

tavasti, innovatiivisesti ja uutta luovasti.

Vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseksi koulutuksen tulee tuottaa opiskelijalle valmiuksia selviytyä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa elämässään. Opiskelija hankkii valmiuksia käyttää tietotekniikkaa erilaisissa vuorovaikutus- ja viestintätalanteissa. *Yhteistyötaitojen* kehittymiseksi koulutuksen tulee tuottaa opiskelijalle valmiuksia toimia oman elämänpiirin ihmisten kanssa ja perheen jäsenenä, olla joustava ihmissuhteissa ja ottaa huomioon toiset ihmiset.

Eettisten ja esteettisten taitojen kehittymiseksi koulutuksen tulee tuottaa opiskelijalle sellaisia valmiuksia, että hän osaa käsitellä omassa elämässään eettisiä ongelmia sekä tiedostaa omat arvonsa ja kulttuuriin pohjautuvia kauneusarvoja ja ottaa ne huomioon toiminnassaan. Hän osaa toimia vastuullisesti, oikeudenmukaisesti ja tehtyjen sopimusten mukaisesti.

2 KOTITALOUSOPETUKSEN (TALOUSKOULUN) OPINTOJEN LAAJUUS JA MUODOSTUMINEN

2.1 OPINTOJEN LAAJUUS

Muuna kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävän kotitalousopetuksen laajuudesta on määrätty asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98, 20 §). Koulutuksen laajuus on 20 opintoviikkoa.

2.2 OPINTOJEN MUODOSTUMINEN

KOTITALOUSOPETUS (TALOUSKOULU)	20 OV
Pakolliset opinnot	14 OV
Opintokokonaisuudet 1–4	
Valinnaiset opinnot	3 OV
Vapaasti valittavat opinnot	3 OV

Yksi opintoviikko vastaa opiskelijan 40 tunnin työtä.

PAKOLLISET OPINTOKOKONAISUUDET

1. Ruoanvalmistus ja leipominen	6 ov
2. Kodin ja tekstiilien hoito ja sisustaminen	3 ov
3. Käsityöt	3 ov
4. Yhteiskunnassa ja kuluttajana toimiminen	2 ov

VALINNAISET OPINNOT

Ks. luku 3.2.

VAPAASTI VALITTAVAT OPINNOT

Ks. luku 3.3.

3 OPINTOJEN TAVOITTEET, KESKEISET SISÄLLÖT JA ARVIOINTI

3.1 PAKOLLISET OPINNOT

3.1.1 RUOANVALMISTUS JA LEIPOMINEN, 6 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelija osaa suunnitella kotona syötäviä terveellisiä ateriakokonaisuuksia, jolloin hänen on tunnettava suomalaisen ruokakulttuurin pääpiirteitä, ateriajärjestys ja kotien tavallisimpia ruokalajeja. Hänen on tunnettava tavallisimmat ravintoaineet ja niiden vaikutukset ymmärtääkseen, mikä merkitys monipuolisella ravinnolla on ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin. Hän ymmärtää, mitkä tekijät vaikuttavat ruoan valintaan ja valmistukseen. Hän ymmärtää ravinnon ja liikunnan yhteyden terveellisiin elämäntapoihin.

Opiskelija osaa hankkia, säilyttää ja käsitellä kotitalouksissa käytettyjä peruselintarvikkeita taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti, jolloin hänen on tunnettava tavallisimmat kotitalouksissa käytetyt eri jalostusasteiset elintarvikkeet ja tiedettävä, mitä ruokaa niistä voi valmistaa. Hän osaa ottaa elintarvikkeiden valinnassa huomioon omat ja perheen tarpeet, ravintosisällön sekä tavallisimmat ruokavaliorajoitukset, jolloin hänellä on oltava käsitys elintarvikkeiden ravintoaineiden määrästä ja saannista ateriakokonaisuudessa. Hän osaa muuntaa perusruokavalioruokia tavallisimmiksi erityisruokavalioruoiksi.

Opiskelija osaa ottaa huomioon ruoanvalmistuksessa ja leipomisessa käytettävissä olevat voimavarat. Hän osaa muodostaa kokonaisnäkemyksen ateriakokonaisuuden hinnasta ja verrata eri jalostusasteisten elintarvikkeiden hinta-laatusuhdetta kotona valmistettuihin sekä käytettävissä oleviin varoihin. Hän osaa arvioida aterian terveellisyyttä, taloudellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta.

- Keskeinen sisältö on ravitsemuksesta sekä kotitalouden tarpeista ja käytettävissä olevista voimavaroista lähtevä ateriasuunnittelu sekä peruselintarvikkeiden valinta ja hankinta.

Opiskelija osaa kotinsa ruoanvalmistuksen perustyöt, kuten elintarvikkeiden käsittelyn ja ruoaksi valmistamisen sekä tarjollepanon. Hän tietää ruoanvalmistuksessa tapahtuvien tavallisimpien ilmiöiden vaikutuksen elintarvikkeiden rakenteeseen, ravintosisältöön ja koostumukseen. Hän osaa ruokaa valmistaessaan valita kuhunkin tarkoitukseen sopivat elintarvikkeet, ruoanvalmistusmenetelmät ja työvälineet. Hän osaa suunnitella ja valmistaa ateriakokonaisuuteen kuuluvat ruokalajit siten, että ne ovat oikeaan aikaan valmiita, sopivan kypsiä ja ruokailtaessa lämpötilaltaan sopivia. Hän osaa kattaa pöydän ja laittaa ruoan kauniisti tarjolle.

Opiskelija osaa käyttää tavallisimpia kodin keittiökoneita ja -laitteita. Hän tuntee ruokailussa ja tarjoilussa tarvittavia tavallisimpia astioita ja välineitä sekä osaa valita niistä kuhunkin käyttötarkoitukseen ja käytettävissä oleviin varoihin sopivat. Hän osaa puhdistaa keittiön ja ruokailutilan, astiat, keittiön tekstiilit sekä keittiön koneet, laitteet ja välineet käyttöohjeiden mukaisesti.

- Keskeinen sisältö on ruoanvalmistus ja keittiön puhtaanapito kodissa.

Opiskelija osaa valmistaa ruokaa ja leivonnaisia tavallisimpiin kodin perhejuhliin ja vuodenaikojen mukaisiin teemoihin. Hänen on tutustuttava suomalaiseen juhlaperinteeseen, alueellisiin perinne- ja kausiruokalajeihin, juhla- ja kausileivonnaisiin sekä joidenkin maiden ruokakulttuureihin. Hän ymmärtää ruokakulttuurien syntyyn vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvostaa suomalaista ja muita ruokakulttuureita.

- Keskeinen sisältö on kausi-, teema- ja perinneruokien ja kansainvälisten ruokien ja leivonnais-ten valmistus.

Opiskelija osaa toimia suunnitelmallisesti, kannattavasti ja oma-aloitteisesti ruoanvalmistustöissä. Hän ymmärtää kestävä kehityksen periaatteet sähkön ja veden käytössä, elintarvikehankinnoissa ja keittiötyössä. Hän osaa lajitella ja kierrättää keittiötyössä syntyviä jätteitä.

- Keskeinen sisältö on ruoanvalmistus kestävä kehityksen periaatteita noudattaen.

Opiskelija osaa työskennellä työturvallisesti ja ergonomisesti. Hän osaa säilyttää keittiössä järjestyksen ja siisteyden sekä ymmärtää järjestyksen ja siisteyden vaikutuksen työn tehokkuuteen, miellyttävyyteen ja turvallisuuteen. Hän osaa toimia hygieenisesti ja ymmärtää epähygieenisyyden seuraukset.

- Keskeinen sisältö on turvallinen ja hygieeninen työskentely.

Opiskelija osaa tehdä keittiötöitä yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa sekä toimia joustavasti ja ennakkoluulottomasti erilaisissa tilanteissa. Hän osaa ottaa vastaan ja antaa palautetta. Hän osaa arvioida omaa työtään ja kehittää itseään.

- Keskeinen sisältö on yhteistyö erilaisten ihmisten kanssa, oman työn arviointi ja itsensä kehittäminen.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelija

- osaa ohjatusti valmistaa tavallista arkiruokaa ja laittaa sen tarjolle
- tuntee tavallisimmat ruokalajit ja suomalaisen aterijärjestyksen
- tunnistaa tavallisimmat kotona käytetyt peruselintarvikkeet ja niiden jalostusasteet
- osaa käsitellä ja säilyttää elintarvikkeita oikein
- osaa ohjatusti käyttää ja puhdistaa kotitalouksien tavallisimpia koneita, laitteita, välineitä ja astioita
- osaa ohjattuna suhteuttaa elintarvike- ja ruoanvalmistusmenot käytettävissä oleviin varoihin
- osaa työskennellä hygieenisesti ja työturvallisesti
- osaa lajitella ruoanvalmistuksessa syntyviä jätteitä
- osaa toimia ryhmässä
- osaa ottaa vastaan palautetta työstään asiallisesti.

3.1.2 KODIN JA TEKSTIILIEN HOITO JA SISUSTAMINEN, 3 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelija osaa huolehtia kodin puhtaudesta ja viihtyisyydestä sekä ymmärtää asuinympäristön puhtauden, esteettisyyden ja viihtyisyyden vaikutuksen ihmisen hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Hän osaa tunnistaa erilaista kodin likaa voidakseen arvioida sen poistamistarpeen ja -menetelmät. Hän osaa arvioida kodin eri tilojen puhtaustasoa sekä suunnitella ja tehdä kodin ylläpito- ja perussiivouksia tarkoituksenmukaisia menetelmiä käyttäen taloudellisesti ja työturvallisesti.

Opiskelija osaa valita siivoukseen tarkoituksenmukaiset kodin puhdistus- ja hoitoaineet. Hän tutustuu kodin tavallisimpiin lattia-, seinä- ja kalustemateriaalien ja muiden pintamateriaalien ominaisuuksiin sekä osaa puhdistaa ja hoitaa materiaalit hoito-ohjeen mukaisesti. Hän osaa käyttää, puhdistaa ja säilyttää tavanomaisia kodin siivousvälineitä ja -koneita. Hän osaa tunnistaa tavallisimpia terveyshaittoja, joita asunnon epäpuhtaus sekä sisustus- ja muut materiaalit, kuten siivousaineet, saattavat aiheuttaa. Hän osaa tunnistaa kodin tuholaisia ja hakea tarvittaessa apua tuholaiistorjuntaan. Hän tutustuu yritysten kotitalouksille tarjoamiin siivouspalveluihin ja osaa tarvittaessa käyttää niitä.

- Keskeinen sisältö on kodinhoitotyön suunnittelu sekä kodin ylläpito- ja perussiivoukset.

Opiskelija osaa lajitella erilaisia kodin tekstiilejä ja vaatteita sekä valita niille hoito-ohjeen mukaiset pesu- ja jälkikäsittelymenetelmät. Hän osaa käyttää tavallisimpia kodin vaatehuollon koneita ja laitteita sekä pesuaineita huolellisesti, taloudellisesti ja työturvallisesti. Hän osaa ottaa huomioon tavallisimmat yliherkkyydet valitessaan pesuaineita, tekstiilejä ja vaatteita. Hän osaa säilyttää likaiset ja puhtaat kodin tekstiilit ja vaatteet asianmukaisesti. Hän tutustuu tekstiilien tuholaiistorjuntaan. Hän osaa hoitaa ja huoltaa jalkineita materiaalin mukaisesti. Hän tutustuu yritysten kotitalouksille tarjoamiin pesulapalveluihin ja osaa tarvittaessa käyttää niitä.

- Keskeinen sisältö on kodin tekstiilien huolto ja vaatehuolto.

Opiskelija osaa työskennellä ergonomisesti ja työturvallisesti. Hän osaa käyttää kodinhoitotyössä käyttötarkoitukseen soveltuvia suoja- ja apuvälineitä. Hän ymmärtää ergonomisen työskentelyn merkityksen ihmisen työ- ja toimintakyvylle. Hän osaa arvioida asuntoa turvallisuuden kannalta, jolloin hän tietää tavallisimmat kodin tapaturmat ja osaa toimia tapaturman sattuessa. Hän osaa ottaa huomioon toiminnassaan kodin sähköturvallisuuden.

- Keskeinen sisältö on ergonominen ja turvallinen työskentely kodinhoitotyössä.

Opiskelija osaa valita itselleen tai perheelleen parhaiten soveltuvan asumismuodon, jolloin hänen on tutustuttava eri asumismuotoihin, asunnon hankintatapoihin ja asumisen kustannuksiin. Hän osaa arvioida asuinympäristöä, asuntoa ja asunnon eri tiloja, kuten keittiötä ja pesutiloja, toimivuuden, kotitalouden asumistarpeiden ja turvallisuuden näkökulmasta. Hän osaa arvioida valitun asunnon pintamateriaaleja sekä osaa sisustaa ja kalustaa asuntonsa viihtyisäksi ja tarkoituksenmukaiseksi. Opiskelija osaa arvioida, miten värit, valaistus, viherkasvit ja kukka-asetelmat lisäävät kodin viihtyisyyttä.

- Keskeinen sisältö on asunnon hankinta, sisustaminen ja kalustaminen sekä niiden kustannukset.

Opiskelija osaa ottaa kestävä kehityksen periaatteet huomioon kodin ja tekstiilien hoitotyöhön ja asumiseen liittyvissä hankinnoissa sekä veden, sähkön ja muun energian käytössä. Hän osaa valita ja käyttää ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavia pesu- ja puhdistusaineita. Hän osaa

kierrättää ja lajitella kotitalouden jätteet jätehuoltoa koskevien säädösten, ympäristömerkintöjen ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

- Keskeinen sisältö on kestävän kehityksen periaatteiden noudattaminen kodin ja tekstiilien hoitotyössä.

Opiskelija osaa tarvittaessa neuvotella asunnon hankinnasta, sisustamisesta ja kalustamisesta perheensä muiden jäsenten kanssa ja sopia hankinnoista ja muista päätöksistä yhdessä. Hän ymmärtää, miten tärkeätä on ottaa muut perheenjäsenet huomioon asumiseen liittyviä muutoksia tehtäessä. Hän osaa arvostaa ihmisten yksilöllisyyttä ja yksityisyyttä myös kotona.

Opiskelija osaa arvioida omaa kodin ja tekstiilien hoitotyötään ja työnsä tulosta, kehittää aktiivisesti toimintaansa ja seurata kehitystä. Hän osaa vastaanottaa ja antaa palautetta.

- Keskeinen sisältö on yhdessä asuminen ja kodinhoitotyön jatkuva kehittäminen.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelija

- tunnistaa liian kodissa ja osaa valita siivousmenetelmän tilan likaisuuden mukaan sekä ohjatusti puhdistaa ja hoitaa yleisimmät kodin pintamateriaalit
- osaa tehdä ohjatusti kodin ylläpito- ja perussiivouksia
- osaa ohjatusti käyttää ja valita siivousaineet ja -välineet puhdistusmenetelmän mukaan
- osaa valita ohjattuna ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavia pesu- ja puhdistusaineita ja -menetelmiä
- osaa käyttää ja puhdistaa tavanomaisia kodin siivouskoneita käyttöohjeen mukaan
- osaa valita kodin yleisimpiä tekstiilejä
- tunnistaa tekstiilienhoito-ohjemerkinnot ja osaa valita kodin tekstiileille ohjeiden mukaiset puhdistus- ja jälkikäsittelymenetelmät
- osaa ohjattuna työskennellä ergonomisesti sekä noudattaa koneiden ja aineiden käytössä sähkö- ja käyttöturvallisuusmääräyksiä
- on tutustunut kodin keittiö-, pesu- ja vaatehuoltotilojen sisustamiseen ja kalustamiseen
- osaa lajitella ja kierrättää kotitalouden jätteet ja toimia kestävän kehityksen periaatteita noudattaen
- osaa ohjattuna suhteuttaa asumisen kustannukset käytettävissä oleviin varoihin
- osaa ottaa vastaan palautetta asiallisesti.

3.1.3 KÄSITYÖT, 3 OV

Tavoitteet ja keskeisen sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelija osaa valmistaa itselleen tai kotitalouden tarpeisiin valmiiden kaavojen tai ohjeiden mukaan joitakin seuraavista käsityöistä: ompelu-, neule-, virkkaus-, kirjonta-, kudonta-, askartelu- tai puutyöt tai jonkin muun käsityön. Hän osaa valita valmistamaansa työhön ja käytettävissä oleviin varoihin nähden tarkoituksenmukaisen materiaalin, työmenetelmät ja työvälineet sekä käyttää niitä taloudellisesti ja turvallisesti. Hän osaa vertailla valmistamansa ja ostetun tuotteen ominaisuuksia, käyttökelpoisuutta ja hintaa ja etsiä vertailua varten tarvitsemaansa tietoa tuotteista.

Opiskelija osaa uudistaa tai korjata tavallisimpia kodin tekstiilejä, vaatteita tai huonekaluja voidakseen toimia kestävästä kehityksestä edistävasti. Hän osaa tehdä valintansa mukaan muita pieniä kodin korjauksia, kuten huonekalujen entisöintiä, tapetointia, maalausta tai polkupyörän tai henkilöauton huoltoa.

- Keskeinen sisältö on valittujen käsitöiden valmistaminen, uudistaminen ja korjaaminen.

Opiskelija tutustuu suomalaiseen tai oman maansa käsityöperinteeseen ja osaa arvostaa sitä. Hän osaa esitellä valmistamiaan käsitöitä sekä etsiä ja löytää uusia ideoita käsitöiden valmistamiseen.

- Keskeinen sisältö on käsityötaitojen kehittäminen.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelija

- osaa valmistaa ohjattuna tavallisimpia käsitöitä, kuten omia vaatteita tai kodin tekstiilejä
- osaa käyttää ohjattuna valmiita ohjeita ja kaavoja
- osaa käyttää ohjattuna työmenetelmiä ja -välineitä taloudellisesti ja turvallisesti
- tunnistaa valitsemansa työn perusmateriaaleja ja yksinkertaisia työmenetelmiä
- osaa tehdä jonkin pienen kodin korjaustyön valintansa mukaan
- osaa ottaa huomioon kestävästä kehityksestä periaatteet valitsemassaan käsityössä.

3.1.4 YHTEISKUNNASSA JA KULUTTAJANA TOIMIMINEN, 2 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelija osaa toimia aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä. Hän osaa suunnitella omaa opiskelu- ja työuraansa sekä hakea tietoa opiskelu- ja työpaikoista. Hän osaa tunnistaa oman oppimisensa tyylejä sekä arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Hän oppii tiedostamaan omia tunteitaan ja muita omaan käyttäytymiseensä vaikuttavia tekijöitä sekä toimimaan erilaisissa ryhmissä. Hän tietää terveellisten elämäntapojen merkityksen ihmisen ja koko yhteiskunnan hyvinvoinnille sekä tupakan, alkoholin, huumeiden ja muiden päihdeaineiden käytön terveydelliset ja muu haitat.

Opiskelija osaa käyttää yhteiskunnan palveluja ja hoitaa omia opiskeluun, verotukseen, sairastumiseen sekä perheen perustamiseen liittyviä asioita viranomaisten kanssa. Hän tuntee parisuhteeseen, kuten kihlautumiseen, avoliittoon, avioliiton solmimiseen, avioeroon ja puolisoiden asemaan, liittyviä omaisuus- ja velkasuhteita. Hän tietää, mistä saa tarvittaessa asiantuntija-apua näihin asioihin.

- Keskeinen sisältö on ammatin ja uran valinta, yhteistoiminta, työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja yhteiskunnan velvoitteiden ja palvelujen tunteminen.

Opiskelija osaa suunnitella kotitalouden rahankäyttöä. Hän tuntee kotitalouden merkityksen ja tehtävät yhteiskunnassa sekä pääpiirteittäin kotitalouksien tarpeet, kulutusmenot ja käytettävissä olevat voimavarat eri elämäntilanteissa. Hän tutustuu palkansaajan ansio- ja pääomatulojen verotukseen pääpiirteittäin. Hän osaa laskea käytettävissä olevan tulon sekä laatia oman kotitalouden talousarvion ja kirjanpidon. Hän osaa arvioida kotityön kannattavuutta, hankintoja, maksujen ja luottojen kuluja tai eri säästämisen- ja sijoitusvaihtoehtojen tuottoja taloudellisuuden ja kannattavuuden näkökulmasta.

Opiskelija tutustuu tavallisimpiin kotitalouksien käyttämiin maksu- ja rahoitustapoihin, luottoihin, lainoihin, vakuuksiin, säästämisen- ja sijoitusmuotoihin sekä kodin vakuutuksiin ja osaa arvioida niitä oman talouden kannalta. Hän tutustuu perintäkeinoihin sekä talous- ja velkaneuvontaan. Hän osaa käyttää tietotekniikkaa laskelmissa, tiedonhankinnassa ja hankinnoissa. Hän tietää, mistä hän saa tarvitessaan tietoa ja asiantuntijan apua.

- Keskeinen sisältö on kodin talouden suunnittelu sekä seuranta.

Opiskelija osaa toimia valveutuneena ja vastuuntuntoisena kuluttajana. Hän tietää kuluttajakäyttäytymiseen vaikuttavista tekijöistä. Hän tuntee kuluttajasuojelun, -valistuksen ja -neuvonnan peruskäsitteet. Hän tietää kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet sekä EU:n merkityksen suomalaiselle kuluttajalle.

Opiskelija osaa tehdä hankinnat suunnitelmallisesti ja tarkoituksenmukaisesti ja ottaa huomioon tuoteturvallisuuden, kestävän kehityksen sekä kansainvälistymisen vaikutuksen hyödyke- ja palveluvalikoimiin. Hän osaa hankkia hankintapäätöksen tueksi tutkittua tietoa tuotteiden hinnoista, materiaaleista, valmistustavoista, kestävyydestä ja sopivuudesta. Hän ymmärtää tuotteen alkuperän merkityksen hankinnoissa oman ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta.

- Keskeinen sisältö on kuluttajana toimiminen ja kestävän kehityksen edistäminen.

Opiskelija ymmärtää tasa-arvon toteutumisen kotitalouden toimintaa koskevassa päätöksenteossa, kotitaloustöiden jakautumisessa sekä kotitalouden jäsenten tarpeiden tyydyttämisessä.

- Keskeinen sisältö on tasa-arvon toteutuminen.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelija

- osaa laskea ohjatusti käytettävissä olevat tulonsa sekä laatia itselleen talousarvion ja kirjanpidon
- tietää kulutusmenojen rakenteen ja keinot, joilla voi vaikuttaa kulutusmenoihin
- osaa ohjatusti tehdä hankintoja
- tutustuu kodin lainoihin, luottoihin, vakuuksiin ja vakuutuksiin sekä perintäkeinoihin
- osaa ohjatusti vertailla maksu- ja rahoitustapoja
- osaa hakea ohjatusti eri lähteistä tutkittua tietoa kotitalouksien käyttämistä tuotteista ja palveluista
- tietää kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet
- tietää, mistä tietolähteistä tai miltä asiantuntijalta saa tarvittaessa tietoa ja apua.

3.2 VALINNAISET OPINNOT

Koulutuksen järjestäjän hyväksymässä opetussuunnitelmassa opintoihin sisällytetään kolme opintoviikkoa valinnaisina opintoina alueellisten tai paikallisten tarpeiden mukaisia opintoja, jotka voivat olla pakollisten opintojen valinnaisia lisäopintoja tai muita valinnaisia opintoja. Oppilaitos määrittää näiden opintojen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arvioinnin.

3.3 VAPAASTI VALITTAVAT OPINNOT

Opiskelijan tulee sisällyttää opintoihinsa 3 opintoviikkoa vapaasti valittavia opintoja, joiden tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja arvioinnista tulee tehdä opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Vapaasti valittavat opinnot voivat olla ammatillisia opintoja, työkokemusta tai ohjattuja harrastuksia, jotka tukevat kotitalousopetuksen (talouskoulu) yleisiä tavoitteita sekä opiskelijan persoonallisuuden kasvua.

3.4 OPINTO-OHJAUKSEN TAVOITTEET

Opiskelijan opintoihin sisällytetään vähintään 0,5 opintoviikkoa opinto-ohjausta. Näiden opintojen tavoitteena tulee olla, että opiskelija osaa toimia oppilaitosyhteisössään, suunnitella opintonsa ja sitoutua opiskeluun, jolloin hänen tulee tietää koulutukseen sisältyvät opinnot ja valinnaisuus. Opiskelija osaa seurata opintosuoritusten kertymistä ja hakea tukea opintojensa suunnittelulle. Hänen tulee osata hakea tukea mahdollisissa opiskeluun liittyvissä vaikeuksissa.

4 OPISKELIJAN ARVIOINTI

4.1 ARVIOINNIN TEHTÄVÄT JA TOTEUTTAMINEN

1 ARVIOINNIN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/98, 25 §) on säädetty, arvioinnin tulee tukea opiskelijan myönteisen minäkuvan kehittymistä. Arvioinnin on perustuttava opiskelijan omaan itsearviointiin sekä opiskelijan ja opettajien kanssa käytyyn arviointikeskusteluun.

Arvioinnin tulee opiskelijan ohjauksen lisäksi tuottaa tietoa opiskelijoiden osaamisesta opettajille ja jatko-opintoihin pyrkimistä varten.

2 ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

Sen lisäksi, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98, 10 §, 11 §) on säädetty, opiskelijan arvioinnin tulee olla laadullista eli opiskelijan osaamista on verrattava opintokokonaisuuk-
sen tavoitteisiin ja niiden pohjalta laadittuihin arvioinnin kriteereihin. Opintokokonaisuuden arvosa-
naa annettaessa on painotettava loppuvaiheen osaamista.

Arviointimenetelmät tulee valita siten, että ne mittaavat asetettujen tavoitteiden saavuttamista, so-
veltuvat käytettyihin opiskelumenetelmiin ja tukevat opiskelijan oppimista. Koska opiskelijat osaa-
vat ilmaista osaamisensa eri tavoin, heillä on oltava mahdollisuus näyttää osaamisensa muutenkin
kuin kirjallisesti. Erityisesti vamman, sairauden ja niihin rinnastettavien oppimisvaikeuksien, kuten
lukemis- ja kirjoittamishäiriön, ollessa kyseessä on käytettävä kullekin opiskelijalle parhaiten sovel-
tuvaa arviointimenetelmää.

Kaikille opiskelijoille ja kaikille arviointiin osallistuville on tiedotettava ennen opintojen alkamista
arvioinnin periaatteista ja niiden soveltamisesta, kuten arvioinnin tehtävistä, arvioinnin kohteista,
arvosanan muodostumisesta, arvosana-asteikosta ja vaatimustasoista, arvosanan uusimisesta ja
opintojen etenemisen edellyttävistä opinnoista, arvioinnin oikaisemisesta, hyväksiluettujen opinto-
jen arvioinnista, arvosanojen dokumentoinnista sekä opintokortin ja todistuksen sisällöstä.

3 ARVOSANAN ANTAMINEN

Sen lisäksi, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98, 10 §) on säädetty, arvosanat
on annettava kaikista näiden kotitalousopetuksesta (talousskoulu) annettujen ohjeiden mukaisista
opintokokonaisuuksista.

Opintokokonaisuuden osa on voitava hyväksyä suoritetuksi tai lukea hyväksi myös ilman arvosa-
naa. Tällöin on varmistuttava, että opiskelijalle pystytään antamaan opintokokonaisuudesta arvosa-
na todistukseen kotitalousopetuksesta (talousskoulu).

4 HYVÄKSILUKEMINEN

Sen lisäksi, mitä laissa ja asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/98, 30 §, A 811/98, 13 §) on sää-
detty, tulee opintojen hyväksilukemisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskelu-aikaa. Oppi-

laitoksessa on verrattava, että opinnot ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään opetussuunnitelman mukaisia. Tarvittaessa on todettava osaamisen vastaavuus erilaisilla näytöillä.

Kun opiskelijan hyväksiluettavat aikaisemmat opinnot tai toisessa oppilaitoksessa samanaikaisesti suoritettavat opinnot korvaavat koko opintokokonaisuuden, arvosana on siirrettävä todistukseen. Jos arvosana-asteikot eroavat toisistaan, on käytettävä luvussa 4.3 olevaa arvosanojen muuntokaavaa. Todistukseen on lisättävä viitteeksi arvioinnin antaneen oppilaitoksen nimi. Jos muualla suoritettuja opinnoista ei ole arvosanaa, tulee järjestää arviointi.

5 OPINTOJEN UUSIMINEN

Opintojen uusimisesta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A811/98, 12 §) on säädetty.

6 ARVIOINNIN OIKAISEMINEN

Arvioinnin oikaisemisesta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98, 15 §) on säädetty.

4.2 ARVIOINNIN KOHTEET JA ARVIOINTIKRITEERIT

Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit on johdettava Opetushallituksen kotitalousopetuksesta (talouskoulu) antamissa ohjeissa esitetyistä tavoitteista. Arvioinnin on kohdistuttava yhteisiin painotuksiin ja yhteiseen ydinosaamiseen, työmenetelmien, välineiden, materiaalin ja työprosessin, työturvallisuuden sekä tekemisen perustana olevan tiedon hallintaan.

Oppilaitoksessa määritellään opintokokonaisuuksien arviointikriteerit seuraavassa määriteltyjen tyydyttävän, hyvän ja kiitettävän osaamisen tasojen pohjalta.

Tyydyttävä

Opiskelija osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja sekä osaa kotitalouksien perustehtävät. Opiskelija osaa toimia tutussa ympäristössä ja tutuissa vuorovaikutustilanteissa. Hän osaa käyttää omaksumiaan taitoja ja tekemisen perustana olevaa tietoa harjoitelluissa, usein toistuvissa tilanteissa. Hän osaa ohjattuna etsiä tietoa. Hänen tulee tehdä annetut tehtävät ja osata arvioida itseään ja työnsä onnistumista.

Hyvä

Opiskelija osaa käyttää kotitalouksien työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja. Hän osaa kotitalouksien keskeiset työtehtävät. Opiskelija osaa toimia erilaisissa tilanteissa ja ryhmässä sekä käyttää omaksumiaan taitoja ja tekemisen perustana olevaa tietoa uusissa tilanteissa. Hän osaa luokitella, vertailla ja jäsentää hankkimaansa tietoa sekä muokata sitä käyttökelpoiseksi. Opiskelija osaa hahmottaa työnsä kokonaisuutena. Hän osaa ottaa huomioon kotitaloutensa erityistarpeita. Opiskelija osaa soveltaa ohjeita erilaisissa tilanteissa ja noudattaa työturvallisuusohjeita. Opiskelijan on tehtävä annetut tehtävät omatoimisesti ja arvioitava itseään ja työtään monipuolisesti. Hän osaa arvioida hankkimansa tiedon oikeellisuutta ja luotettavuutta.

Kiitettävä

Opiskelija osaa tietoisesti valita sopivimmat työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit ja käyttää

menetelmiä ja välineitä oikein. Hän osaa arvioida ja kehittää työskentelytapojaan. Hän osaa toimia aktiivisesti ja kannustavasti erilaisissa oman elämän tilanteissa ja ryhmissä. Hän osaa löytää uusia ratkaisuja ja ratkaista ristiriitatilanteita. Opiskelija osaa tehdä omatoimisesti muitakin kuin annettu- ja tehtäviä. Hän osaa kehittää omaa työtään ja työympäristöään ja työturvallisuutta sekä kehittää ja arvioida itseään monipuolisesti voidakseen toimia muuttuvissa oloissa. Opiskelija osaa arvioida hankkimansa tiedon oikeellisuutta ja luotettavuutta. Hän osaa luokitella, vertailla ja jäsentää hankkimaansa tietoa sekä muokata sitä käyttökelpoiseksi ja tehdä johtopäätöksiä. Hän osaa asettaa asioita tärkeysjärjestykseen, tehdä suunnitelmia ja pohtia erilaisten vaihtoehtojen vaikutuksia, niin että hän osaa valita niistä kulloinkin sopivimman. Opiskelija osaa toiminnassaan ottaa huomioon oman kotitaloutensa erityistarpeita.

4.3 ARVOSANA-ASTEIKKO JA ARVOSANOJEN MUUNTAMINEN

1 ARVOSANA-ASTEIKKO

Arvosana-asteikosta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98, 10 §) on säädetty.

2 ARVOSANOJEN MUUNTAMINEN

Opiskelijaa tulee arvioida sen oppilaitoksen arviointikäytännön mukaan, jossa hän kulloinkin suorittaa opintokokonaisuuksia tai sen osia. Jos eri oppilaitosten arvosana-asteikot eroavat toisistaan, hyväksilukevan oppilaitoksen on muunnettava arvosanat ja määriteltävä vastaavuus opiskelijan eduksi. Arvosanat tulee muuntaa seuraavasti:

Lukion arvosana-asteikko (5–10)		Ammatillisen oppilaitoksen arvosana-asteikko (1–5)		Asteikko (1–3)
erinomainen	10	kiitettävä	5	3
kiitettävä	9	kiitettävä	5	3
hyvä	8	hyvä	4	2
tydyttävä	7	hyvä	3	2
kohtalainen	6	tydyttävä	2	1
välttävä	5	tydyttävä	1	1

4.4 TODISTUKSET

1 TODISTUS KOTITALOUSOPETUKSESTA (TALOUSKOULU)

Todistus kotitalousopetuksesta (talouskoulu) on virallinen asiakirja, jonka sisällössä noudatetaan ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelman perusteissa annettuja määräyksiä. Todistuksen kotitalousopetuksesta (talouskoulu) antamisesta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98, 13 §) on säädetty.

Opetussuunnitelmien perusteiden mukaisesti todistuksessa kotitalousopetuksesta (talouskoulu) tulee olla seuraavat tiedot:

- koulutuksen järjestäjän/oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja hen kilötunnus
- kotitalousopetuksen (talousskoulu) suorittaminen ja opintojen laajuus opintoviikkoina
- suoritettut opinnot, niiden laajuudet ja arvosanat
- päiväys ja allekirjoitukset
- koulutuksen järjestäjän/oppilaitoksen leima.

Kääntöpuolelle tai lisälehdelle

- koulutuksen järjestäjän/oppilaitoksen nimi
- opetusministeriön järjestämislupa ja lainsäädäntö, johon koulutus perustuu
- maininta, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen ohjeiden mukaisesti
- kotitalousopetuksen (talousskoulu) määrittäminen muuksi kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettäväksi kotitalousopetuksiksi
- koulutuksen laajuuden ja opintoviikon määritelmä
- arvosana-asteikko.

2 TODISTUS

Sen lisäksi, mitä todistuksen antamisesta on asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98, 13 §) säädetty, opiskelijalle annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Siihen merkitään arvosanojen lisäksi myös sellaisiin opintokokonaisuuksiin osallistuminen, joista opiskelija ei ole saanut vielä arvosanaa. Todistukseen kirjataan lisäksi, mitä suorituksia todistuksen kotitalousopetuksesta (talousskoulu) saaminen opiskelijalta edellyttää.

3 EROTODISTUS

Erotodistuksen antamisesta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98, 13 §) on säädetty.

4.5 ARVIOINTI ERITYISOPETUKSESSA

Opiskelijan arvioinnissa tulee noudattaa samoja periaatteita kuin muutoinkin. Kun opetussuunnitelman tavoitteita on mukautettu lain 630/98 20 §:n ja 21 §:n 2 ja 3 mom. perusteella, siitä on tehtävä merkintä todistukseen. Opiskelijan tulee saada todistus kotitalousopetuksesta (talousskoulu), vaikka tavoitteita olisikin mukautettu. Mukautetuista tavoitteista on tehtävä alaviittemerkintä todistukseen. Arviointi on suoritettava mukautettuihin tavoitteisiin suhteutettuna, jolloin tavoitteille on laadittava arviointikriteerit. Arvosana-asteikon on oltava sama kuin yleensä käytössä oleva.

Jos opinnot jäävät olennaisilta osin puutteelliseksi, on todistuksen kotitalousopetuksesta (talousskoulu) sijasta annettava todistus suoritetuista opinnoista. Sen liitteenä tulee antaa selvitys siitä, mitä opiskelija parhaiten osaa.

4.6 MAAHANMUUTTAJIEN ARVIOINTI

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ja muiden eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden oppimistulokset tulee arvioida samalla tavalla kuin muidenkin opiskelijoiden. Tietoja ja taitoja tulee arvioida sellaisilla menetelmillä, että kielitaidon mahdollinen puutteellisuus ei vaikuta arvosanaa heikentä-

västi.

5 MUUT OHJEET

5.1 OPINTO-OHJAUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Jokaisella opiskelijalla on oikeus saada 0,5 opintoviikkoa henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opintojen ohjausta opintojensa ohella. Oppilaitos huolehtii erityisesti niiden opiskelijoiden ohjauksesta, joilla on opiskeluvaikeuksia (esimerkiksi lukihäiriö), poissaoloja koulutuksesta tai elämänhallintaan liittyviä vaikeuksia.

Opinto-ohjaus tulee toteuttaa siten, että opiskelija

- saa riittävästi tietoa koulutuksestaan ennen sen aloitusta ja sen aikana
- saa tukea opiskeluunsa ja elämäänsä mahdollisesti liittyvissä ongelmissa.

Koulutukseen valituille opiskelijoille tulee antaa tietoa opintojen muodostumisesta ja sisällöistä sekä opinnoista, joita he voivat valita. Opiskelijoita tulee tukea valintojen tekemisessä. Opiskelijoille on laadittava heidän valintojensa mukaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Henkilökohtaisia opiskelusuunnitelmia tehtäessä on otettava erityisesti huomioon ne opiskelijat, joilla on perusopetuksen aikana tai sen jälkeisten opintojen alkaessa opiskeluun tai elämiseen liittyviä vaikeuksia.

Koko henkilöstö osallistuu opiskelijoiden ohjaukseen, mutta päävastuu sen suunnittelusta on opinto-ohjaajalla. Opinto-ohjauksen onnistumiseksi tulee tehdä oppilaitoksen sisäistä asiantuntijayhteistyötä ja yhteistyötä opiskelijoiden ja heidän kotiensa kanssa, eri oppilaitosten välillä sekä oppilaitosten ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa.

5.2 ERITYISOPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

Koulutuksellisen tasa-arvon toteutumiseksi jokaisella tulee olla erilaisista oppimisedellytyksistä riippumatta yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua kotitalousopetukseen sekä sijoittua sen jälkeen johonkin koulutukseen ja yhteiskuntaan.

Vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästymisen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi tulee erityisiä opetus- tai oppilashuoltopalveluja tarvitsevien opiskelijoiden saada erityisopetusta, jolla turvataan henkilökohtaisiin edellytyksiin perustuva oppiminen, itsensä kehittäminen ja ihmisenä kasvaminen. Erityisopetukseen liitetään tukitoimia ja tarvittaessa kuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalvelujen tuottajien kanssa.

Opetussuunnitelmassa määritellään erityisopetuksen periaatteet: tavoitteet, toteutus, opetusmenetelmät, tuki- ja erityispalvelut, asiantuntijapalvelut, yhteistyötahot ja vastuut. Oppilaitos varaa erityisopetukseen riittävät voimavarat. Koko oppilaitosyhteisön tulisi edistää erityistukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimista.

Erityisopetuksen tarve määritellään näiden kotitalousopetuksesta (talouskoulu) annettujen ohjeiden pohjalta jokaiselle opiskelijalle erikseen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 20 §:n perusteella. Tavoitteiden saavuttamista tuetaan yksilöllisesti suunnitellun ja ohjatun oppimisprosessin sekä erilaisten tukitoimien avulla.

HENKILÖKOHTAINEN OPETUKSEN JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVA SUUNNITELMA

Erityisopetusta tarvitsevalle kotitalousopetuksen (talouskoulu) opiskelijalle laaditaan kirjallinen, henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Suunnitelman tulee sisältää opiskelijalle laaditun henkilökohtaisen opetussuunnitelman, opiskelijan saamat palvelu- ja tukitoimet vastuuhenkilöineen sekä erityisopetuksen perusteet. Se laaditaan opiskelijan, tarvittaessa hänen huoltajansa, aikaisemman koulun edustajien sekä opettajien ja opiskelijahuollon asiantuntijoiden kanssa.

HENKILÖKOHTAINEN OPETUSSUUNNITELMA

Henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan sisällytetään henkilökohtainen opetussuunnitelma, jossa määritellään opiskelijan yksilölliset oppimisen tavoitteet. Ne perustuvat Opetushallituksen ohjeisiin kotitalousopetuksesta (talouskoulu). Erityisopetuksessa opetus on suunniteltava siten, että opiskelija mahdollisimman suuressa määrin saavuttaa saman pätevyyden kuin muussa kotitalousopetuksessa (talouskoulu). Tavoitteita voidaan mukauttaa opiskelijan edellytysten mukaan joko niin, että kaiken opetuksen tavoitteet on mukautettu, tai vain yhden tai useamman opintokokonaisuuden tavoitteet mukautetaan. Opetuksessa tulee tukea opiskelijan vahvoja osaamisalueita. Opiskelijalle tulee selvittää, miten hän voi koulutuksen jälkeen saada tarvitsemiaan erityispalveluja.

Opiskelijan edistymistä seurataan koulutuksen aikana, ja henkilökohtaisia tavoitteita ja tukitoimia muutetaan tarpeen mukaan. Ohjeet erityisopiskelijoiden arvioinnista ovat luvussa 4.

5.3 MAAHANMUUTTAJIEN JA ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPINTOJEN JÄRJESTÄMINEN

Maahanmuuttajaopiskelijoiden kotitalousopetuksen (talouskoulu) tavoitteiden tulee olla samat kuin muidenkin opiskelijoiden.

Oppilaitoksen opiskelijoita, joiden äidinkieli on muu kuin oppilaitoksen opetuskieli, tulee tukea erityisillä opetusjärjestelyillä. Opetussuunnitelmaan sisällytetään maahanmuuttajaopiskelijoiden opetuksen järjestämissuunnitelma.

6 OPETUSSUUNNITELMA

OPETUSSUUNNITELMAN LAADINTA

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy koulutusta varten opetussuunnitelman, joka perustuu tässä asiakirjassa oleviin ohjeisiin. Se tulee hyväksyä erikseen suomen-, ruotsin- ja saamenkieliseen opetukseen sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaan opetukseen. Opetussuunnitelma laaditaan siten, että se mahdollistaa opiskelijoiden yksilölliset valinnat.

OIKEUS SAADA RIITTÄVÄÄ OPETUSTA JA OHJAUSTA

Opetussuunnitelmassa huolehditaan siitä, että opiskelija saa riittävästi opetusta ja tarvitsemaansa ohjausta koulutuksen järjestämistavasta riippumatta oppilaitoksen jokaisena päivänä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa myös opiskelijan itsenäisten opintojen etenemisestä siten, että opiskelutehtävät suunnitellaan, opiskelijoiden työskentelyä ohjataan ja tavoitteiden saavuttamista arvioidaan. Itsenäistä opiskelua seurataan ja tarvittaessa annetaan tukiopetusta. Lähiopetus ja opettajan ohjaus ovat keskeisiä opintojen alkuvaiheessa. Kun opiskelijan itseohjautuvuus kehittyy opintojen edetessä, itsenäisen opiskelun määrää ja opiskelijan vastuuta työ- ja opiskelutehtävistä lisätään vähitellen, jolloin opettajan tehtävä painottuu suunnitteluun, seurantaan ja arviointiin. Opintojen laajuus ja tavoitteet on määritelty siten, että ne edellyttävät opiskelijalta 40 tunnin työpanosta viikossa. Oppilaitos huolehtii siitä, että tavoitteet saavutetaan.

OPETUSSUUNNITELMAN SISÄLTÖ

Opetussuunnitelmaan sisällytetään kaikkia koulutusaloja, tutkintoja ja kotitalousopetusta (talouskoulu) varten yhteinen osa sekä tutkinnoittain ja kotitalousopetuksessa (talouskoulu) eriytyvät osat. Yhteisessä osassa määritellään tarvittavin osin kaikille koulutusaloille yhteisten periaatteiden ja menettelytapojen ohella koulutusaloittain ja kotitalousopetuksessa (talouskoulu) eriytyvät osat.

Yhteisen osan tulee sisältää

- keskeiset arvot ja toiminnan kehittämisstrategiat ja suunnitelma opetukseen liittyvästä yhteisöllisyyttä vahvistavasta toiminnasta, joka tarjoaa mahdollisuuden arvo-pohdintaan ja kulttuuriperintöön perehtymiseen
- koulutukselle asetetut tehtävät sekä tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi
- opetuksen järjestämisen (lähi-, etä-, monimuoto-opetus)
- henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laadintaperiaatteet
- aiempien opintojen hyväksilukemisen periaatteet
- opintojen tarjonnan yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa
- opinto-ohjaukseen liittyvien tukipalvelujen järjestämisen
- erityisopetuksen ja siihen liittyvien tukipalvelujen järjestämisen
- maahanmuuttajaopiskelijoiden opetuksen järjestämissuunnitelman
- opiskelijan arvioinnin toteuttamissuunnitelman
- henkilöstön ammattitaidon kehittämissuunnitelman tavoitteet, toteutus ja menetelmät, joilla kehitystä arvioidaan
- yhteisten painotusten, kuten kestävä kehitys, edistämisen, kansainvälisyyden, teknologian ja tietotekniikan hyödyntämisen, toteuttamissuunnitelman
- itsearvioinnin toteuttamissuunnitelman.

Kotitalousopetusta (talouskoulu) varten tulee tehdä suunnitelma

- opintojen järjestämisestä ja jaksotuksesta
- opintokokonaisuuksien tarkennetuista tavoitteista, sisällöistä ja arviointikriteereistä sekä opinnoissa etenemisestä
- opintokokonaisuuksien muodostumisesta: opintojaksoista, projekteista ja muista opiskeltavista kokonaisuuksista
- suorituksista, jotka vaaditaan opintokokonaisuuksien arvosanojen saamiseksi
- aiempien opintojen hyväksilukemisesta.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

- Jotta yksilöllinen valinnaisuus toteutuu, opetussuunnitelman ja opiskelijan valintojen pohjalta laaditaan henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat.

LIITEOSA

KOTITALOUSOPETUSTA (TALOUSKOULU) KOSKEVIEN OHJEIDEN LAADINNAN LÄHTÖKOHDAT

Kotitalousopetusta (talouskoulu) koskevat ohjeet on laadittu noudattamalla samoja periaatteita kuin Opetushallituksen päättämässä ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelman perusteissa, ja ne vastaavat sisällöllisesti muuna kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävän kotitalousopetuksen opetussuunnitelman perusteita.

Uudistuvan koulutuksen ja oppimiskulttuurin taustalla vaikuttavat käsitykset arvoista, ihmisistä, tiedosta ja oppimisesta sekä näkemykset työn ja ammattitaidon kehityksestä. Tässä liiteosassa tarkastellaan ohjeiden laadinnan lähtökohtia: ohjeiden tehtäviä, koulutuksen tehtäviä ja arvolähtökoh- tia, ihmiskäsitystä sekä tieto- ja oppimiskäsityksiä. Lisäksi tämä liiteosa sisältää kotitalousopetuk- sen (talouskoulu) arvoperustan ja kuvauksen, joka on ollut pohjana tavoitteiden määrittelylle, opin- tokokonaisuuksien muodostamiselle ja opintojen tavoitteiden asettamiselle. Lopuksi käsitellään henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadintaa.

1 LAADINTAA OHJANNEET PERIAATTEET

Kotitalousopetuksen (talouskoulu) laajuus on 20 opintoviikkoa. Yksi opintoviikko tarkoittaa opis- kelijan 40 tunnin työpanosta, ja yksi opintovuosi on 40 opintoviikkoa.

OHJEIDEN TEHTÄVÄT

Opetushallituksen kotitalousopetuksesta (talouskoulu) antamien ohjeiden tehtävänä on välittää kou- lutuspoliittisia tavoitteita ja osoittaa valtakunnallisesti yhtenevän vaatimustason, ydintaitojen muun muassa oppimaan oppimisen, sekä kansalaisena toimimisen vaatimukset. Lisäksi ohjeet ovat pohja- na arvioinnille.

Ohjeissa on määritelty koulutuksen tehtävä ja tavoitteet sekä opintojen muodostuminen, opintojen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arviointi. Lisäksi ohjeet sisältävät opiskelija-arviointia, opinto- ohjausta, erityisopetusta, maahanmuuttajien koulutusta ja opetussuunnitelmaa koskevia ohjeita.

Opetushallitus on laatinut ohjeet kotitalousopetuksesta (talouskoulu) yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Ensin on laadittu kotitalousopetuksen (talouskoulu) kuvaus, jossa on kuvattu kotitalousope- tuksen tuottaman osaamisen toimintaympäristö, toimintakokonaisuudet, kotitalouksien ydintoimin- not ja tehtävät, arvolähtökohdat, tulevaisuudennäkymät sekä kotitalousopetuksen (talouskoulu) suo- rittaneelta vaadittava osaaminen.

Pakolliset opintokokonaisuudet on muodostettu kotitalousopetuksen (talouskoulu) kuvauksessa esitettyjen toimintakokonaisuuksien pohjalta. Opintokokonaisuuksien nimet ovat kotitalouksien toimintaa kuvaavia. Opintokokonaisuuksien tavoitteet on määritelty sellaisena kiitettävän tasoisen osaamisena, jota omassa kodissa ja yhteiskunnassa toimiminen edellyttää. Keskeiset sisällöt on määritelty ydintoimintoina ja tehtävinä, jotka kullakin toiminta-alueella on hallittava. Lisäksi on määritelty tyydyttävä taso eli sellainen osaaminen, joka kaikkien kotitalousopetuksen (talouskoulu) suorittaneiden on vähintään saavutettava. Edellä todetuista lähtökohdista oppilaitokset määrittelevät opetussisällöt ja täsmentävät arviointikriteerit.

KOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOLÄHTÖKOHDAT

Koulutuksen yhteiset tavoitteet korostavat ammatillisen ja persoonallisen kasvun kiinteää yhteyttä. Osaamistavoitteiden rinnalla erityisesti nuorten koulutuksessa on keskeisenä tavoitteena nuoren persoonallisuuden monipuolinen kehitys ja kasvu yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Tavoitteena on, että opiskelijoista kasvaa tasapainoisia ja eheitä persoonallisuuksia, jotka ymmärtävät vastuunsa ihmisten välisessä ja ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksessa ja jotka huolehtivat kansallisen kulttuurin edistämisestä. Keskeisiä arvolähtökohtia ovat demokratia ja tasa-arvo, kodin ja perheen arvostus, vastuu lähimmäisistä, työn kunnioittaminen, suvaitsevaisuus sekä kansallinen kulttuuriperintö ja kansainvälisyys.

Arvot ilmenevät ja toteutuvat koulun toiminnassa. Oppilaitoksen toimintaa ohjaavien arvojen selkiyttäminen ja niiden ulottaminen käytännön toimintaan on oppilaitosyhteisön yhteinen tehtävä. Koulutuksen yhteisten arvojen lisäksi keskeistä on myös kotitalouksien toiminnan arvot sekä niiden pohdinta ja sisällyttäminen opetukseen. Yhteiset arvot ja sen päättäminen, miten niihin pyritään, ovat osa oppilaitoksen opetussuunnitelmaa.

IHMISKÄSITYS

Ihmiskäsitys on opetuksen ja kasvatuksen perusta. Opetuksen lähtökohtana on se, että jokainen ihminen on arvokas ja ainutkertainen. Jokaisella on oikeus ihmisarvoiseen elämään ja ihmisarvoiseen työhön sekä tasa-arvoisiin mahdollisuuksiin opiskella. Ihmisen perusolemukseen kuuluu pyrkimys hyvään ja itsensä kehittämiseen. Tällainen ihmiskäsitys korostaa opiskelijan roolia aktiivisena toimijana, joka on halukas oppimaan ja kehittymään. Jokainen opiskelija on yksilö, joka haluaa tehdä myös opiskelussaan yksilöllisiä valintoja ja vaikuttaa itse omaan oppimiseensa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita yksin selviytymisen vaatimusta vaan täysimääräistä osallisuutta ja yhteistyötä. Yksilöllisyys on myös erilaisuuden hyväksymistä ja kunnioittamista sekä erilaisten oppijoiden kokemusten ja opiskelutyylien ottamista huomioon. Vastuullinen ihminen pitää huolta myös toisista ja erityisesti heistä, jotka eivät selviydy täysipainoisesti omin voimin.

TIETO- JA OPPIMISKÄSITYS

Opetuksen taustalla vaikuttavat käsitykset tiedosta ja oppimisesta. Osaaminen on teorian ja käytännön taitojen integroitunut kokonaisuus, joka näkyy sujuvana toimintana, käytännön taitoina ja kykyinä ratkaista ongelmia työtilanteissa. Toiminnassa ilmenevä tieto on monikerroksista. Siihen sisältyy tiedollinen perusta ja harjaantumisen kautta muodostunut käytännön taito. Se on myös "äänetöntä" tietoa, tunteita, kokemuksia ja oivallusta, joiden avulla selvittää joustavasti erilaisista työtilanteista. Osaamiseen liittyviä piirteitä ovat oman osaamisen arviointitaito, itsenäinen ongelmanratkaisukyky sekä kyky suhtautua tietoon kriittisesti ja oppia jatkuvasti uutta kokemusta hyödyntäen. Itsensä kehittäminen ja työkäytäntöjen uudistaminen sekä työelämän muuttuvat vaatimukset edellyttävät itsearviointi- ja oppimistaitoja ja halua oppia jatkuvasti lisää, kuten elinikäisen oppimisen periaate vaatii.

Pysyvän, ajattoman tiedon rinnalla on yhä enemmän muuttuvaa tietoa. Uutta tietoa on kyettävä etsimään myös uutta tietotekniikkaa hyödyntäen. Tiedon määrän nopeasti lisääntyessä oppilaitos voi välittää vain osan tiedosta. Tällöin joudutaan tarkkaan harkitsemaan, millä perusteella opiskeltavat

sisällöt valitaan ja erotetaan olennaisin.

Nykyinen oppimiskäsitys korostaa opiskelijan aktiivista roolia oman tieto- ja taitorakenteensa jäsentäjänä, tiedonhankkijana, käsittelijänä ja arvioijana. Oppiminen merkitsee aikaisempien ajatus- ja toimintamallien uudelleenjärjestämistä ja täydentämistä. Opiskelijan tulee voida yhdistää uusi tieto omaan aiempaan tietoonsa. Ymmärrys syntyy, kun opiskelija aktiivisesti valikoi tietoa ja muodostaa oman käsityksensä asiasta. Omalla toiminnallaan opiskelija muovaa oppimisensa lopputulosta. Opiskelija on itse vastuussa oppimisestaan. Syvälinen oppiminen vaatii mahdollisuutta käsitellä oppimiskokemuksia yhdessä opettajien kanssa. Opiskelija, hänen yksilölliset kokemuksensa ja yksilöllinen opiskelutyylinsä tulee ottaa huomioon ohjauksessa. Yhdessä tekeminen ja yhdessä muiden avulla oppiminen on yhä tärkeämpää, kun työ tehdään entistä useammin erilaisissa tiimeissä.

KÄSITYKSET TYÖSTÄ JA AMMATTITAIIDOSTA

Kotitalousopetus (talouskoulu) valmentaa opiskelijoita ammatilliseen koulutukseen. Siksi opetuksen tulee perustua samanlaiseen käsitykseen työstä ja ammattitaidosta kuin ammatillinen koulutus. Jo kotitalousopetuksessa (talouskoulu) opiskelija voi harjaantua uudenlaisen ammattitaidon vaatimukseen.

Hyvä ammattitaito ja laaja ammattisivistys merkitsevät sellaisia valmiuksia, joiden avulla opiskelijat pystyvät selviytymään alansa vaihtelevista tehtävistä, kehittämään ammattitaitoaan sekä täydentämään sitä jatkuvasti. Se sisältää myös arvo-osaamisen ja sisäistetyn ammattietiikan, jotka auttavat ratkaisemaan toiminnan oikeutusta ammatissa, työelämässä ja yhteiskunnassa. Hyvään ammattitaitoon kuuluvat kädentaidot sekä kyky soveltaa tietoa käytännön tilanteissa. Uudistuva työelämä vaatii vastuullisuuden ohella työhön sitoutumista sekä työ- ja toimintakykyisyyttä. Työ on yhä enemmän tiimityötä ja yhdessä tekemistä, joka vaatii sosiaalista kyvykkyyttä.

Näissä ohjeissa osaaminen määritellään työ- ja toimintakokonaisuuksien hallinnaksi. Tämä edellyttää kaikille yhteisten ydintaitojen hallintaa, työn perustana olevan tiedon hallintaa, työmenetelmien, työvälineiden ja -materiaalien hallintaa, työprosessien hallintaa sekä työn eettistä hallintaa. Nämä asiat kuvataan opintokokonaisuuksien tavoitteissa osaamisena. Vastaavasti arviointikriteereissä osoitetaan osaamisen tasovaatimukset.

2 KOTITALOUSOPETUKSEN (TALOUSKOULU) KUVAUS JA ARVOPERUSTA

”Kun nykyisillä nuorilla ja nuorilla perheillä on taito itse hoitaa talouttaan järkevästi, seisovat tulevaisuuden kotitaloudet vankalla pohjalla ja tuottavat hyvinvointia koko yhteiskunnalle”. (Tarja Römer-Paakkanen, Kotitalous 3/2000)

Kotitalous on keskeinen yksilön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kotitalousopetuksen (talouskoulu) lähtökohtana on antaa opiskelijalle käsitys kotitalouden toiminnasta sekä innostaa ja rohkaista sen hoitamiseen. Koulutuksen arvopäämääränä on opettaa ylläpitämään ja edistämään kotitalouden hyvinvointia ja elämänlaatua, joihin liittyvät arvoina terveys, puhtaus, taloudellisuus, turvallisuus, viihtyisyys ja sosiaalisuus. Kotitalouden arvot ja arvostukset heijastuvat rahan- ja ajankäyttöön, kotitaloustöiden tekemiseen ja työnjakoon, vapaa-ajanviettoon sekä muihin elämäntapaa ja -tyyliä ilmentäviin seikkoihin. Kotitalouden yhteisten ja yksilöllisten arvojen, tarpeiden ja voimava-

rojen arviointi on keskeistä hyvinvoinnin kannalta. Arviointi auttaa valintatilanteissa hahmottamaan elämän päämääriä ja voi siten selkeyttää elämänhallintaa. Kotitalouden toiminnan tavoitteena ovat tyytyväiset kotitalouden jäsenet.

Kulutuspäätöksiin vaikuttavat yhteiskunnan ja yksilön taloudellinen tilanne. Kuluttaminen on osa nykyistä nuorisokulttuuria. Nuoret ovat kuluttajina kasvavan mainonnan ja markkinoinnin kohteina. Monet nuoret ovat tottuneet kotona tiettyyn tulo- ja kulutustasoon, jolloin houkutus säilyttää sama kulutustaso luotolla voi merkitä velkaantumista itsenäistymisvaiheessa.

Kotitalouksien tulotaso perustuu pääsääntöisesti ansiotyöhön. Kodin ulkopuolinen työ vie kuitenkin huomattavan osan kotitalouksien ajasta. Kotitaloudet voivat lisätä aikaansa ostamalla tarvitsemiaan tuotteita ja palveluja tai opetella tekemään kotitaloustyöt suunnitelmallisesti. Myös kotitalousko-neilla voi helpottaa työtä, samoin muilla teknologisilla keinoilla, kuten hankkimalla päivittäistava-rat, hoitamalla pankkiasiat ja mahdolliset muut asiat Internetin välityksellä.

Monet mahdollisuudet valita tuotteita ja palveluja vaativat aikaa perehtyä ja hankkia tietoa hankin-tapäätöksiä varten. Kansainvälistyminen antaa uusia mahdollisuuksia kuluttajille ja kotitalouksille, mutta vaatii myös perehtymistä asioihin. Nuoret kuluttajat suhtautuvat ympäristönsuojeluun yleensä myönteisesti. Kestävän kehityksen ja ympäristötietouden vaatimukset lisääntyvät. Asennekasvatuk-sella pystytään vaikuttamaan kuluttajan käyttäytymiseen ja edistämään ekologisesti mielekkäitä elämäntapoja. Koulutuksen tehtävänä on kannustaa nuoria pitämään ympäristöystävällistä käyttäy-tymistä tärkeänä ja tuntemaan vastuuta toimintansa ympäristövaikutuksista, niin että he haluavat toimia ekologisesti mielekkäällä tavalla.

Koulutuksen tavoitteena on kehittää myös opiskelijan oman elämänhallinnan taitoja. Kotitalouteen kohdistuu monenlaisia ulkoisia ja sisäisiä toiveita ja odotuksia, joiden ratkaisussa epäonnistuminen voi merkitä kotitalouden hajoamista ja elämänhallinnan katoamista. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi työttömyys, sairastuminen, huoltajan kuolema, syrjäytyminen ja avio- tai avoero. Eri-laiset onnettomuudet ja omaisuuden menetykset saattavat merkitä taloudellista ahdinkoa. Kotitalou-den perustamisvaiheeseen saattaa liittyä uudenlaisia ristiriitoja ihmissuhteista, kasvatuksesta ja ta-loudellisista yms. seikoista.

Elämänhallinnan menettämiseen liittyvät asiat ovat aiheuttaneet viranomaisille tarpeen ryhtyä kam-panjoimaan lapsille, nuorille ja perheille elämän perusasioista. Samoin on todettu, että tieto yhteis-kunnasta ja sen toiminnasta on kansalaisilla jostakin syystä katoamassa. Valistuneen kansalaisen on tunnettava viranomaisten toimintaperiaatteita sekä oma oikeusturvansa asioiden hoitamisessa.

Yhteinen tekeminen, kotitaloustyöt ja niiden opettelu antavat kotitaloudelle yhteistä aikaa, me-henkeä ja vastuuta yhteisestä kodista sekä samalla opettavat lapset tekemään kotitaloustyöt aikui-suutta varten. Kotitaloustyöt antavat mahdollisuuden itsetuntoa kohottaviin onnistumisen elämyk-siin ja luovuuteen.

Koulutuksen tehtävänä on kannustaa opiskelijoita arvioimaan ja ottamaan kantaa kotitalouteen liit-tyvissä asioissa yhteiskunnallisesta, taloudellisesta, ympäristönsuojelullisesta, eettisestä ja esteetti-vestä näkökulmasta. Kotitalousopetus (talouskoulu) antaa valmiuksia myös ammatillisiin perusopin-toihin ja työelämään.

3 HENKILÖKOHTAISEN OPISKELUSUUNNITELMAN LAADINTA

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (hops) tehdään opetussuunnitelman ja opiskelijan valintojen perusteella. Se on opiskelijan kehityssuunnitelma, joka tukee urasuunnittelua ja itsearviointia. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma pohjautuu opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin; opiskelija osallistuu oman opiskelunsa suunnitteluun, omakohtaisiin valintoihin, yksilölliseen opinnoissa etenemiseen ja oman oppimisensa arviointiin. Opiskelija ja opettaja tai opettajat tekevät yhteistyössä opetussuunnitelman tavoitteista ja opiskelijan omista tavoitteista lähtevän suunnitelman, jossa otetaan huomioon opiskelijan tausta ja tavoitteet ja jonka toteuttamiseen opiskelija sitoutuu ja motivoituu. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekeminen on siten verrattavissa opiskelijan ja opettajan monipuoliseen vuorovaikutukseen perustuvaan yhteiseen ongelmanratkaisuprosessiin.

Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa määritellään oppimisen tavoitteet, opintojen suorittaminen, suoritustavat ja ajoitus sekä opintojen arviointi. Suunnitelmaa tehtäessä otetaan täysimääräisesti huomioon ja opinnoissa hyväksiluetaan näiden kotitalousopetuksesta (talouskoulu) annettujen ohjeiden tavoitteiden mukainen osaaminen, kuten aikaisemmat opinnot. Tarvittaessa osaamisen ajantasaisuus arvioidaan erilaisilla tarkoituksenmukaisilla menetelmillä.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutusta ja seuranta tuetaan jatkuvasti opinto-ohjauksella. Opiskelijan ja opettajan kahdenkeskisissä keskusteluissa opiskelijalla on mahdollisuus avoimesti ja luottamuksellisesti käsitellä kaikkia opintoihin liittyviä kysymyksiä ja ongelmia. Näitä tietoja ei kuitenkaan kirjata henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutumista seurataan koulutuksen aikana. Opiskelijat ja kaikki opettajat tuovat esiin henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteuttamiseen vaikuttavat seikat, ja opiskelijaa ohjataan tekemään omaa oppimistaan koskevia päätöksiä. Tarvittaessa suunnitelmaa muutetaan opintojen edetessä.

Jos opintojen tavoitteita on mukautettu lain 630 §:n 20 tai 21 mukaan, opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma tehdään muutettujen tavoitteiden ja muutettujen arviointikriteerien mukaisena.